

MIRADES PER A LA INCLUSIÓ

MIRADA INCLUSIVA D'UNA MONITORA

En el meu tercer any de monitora a l'Agrupament Escolta vaig fer el salt a les unitats de "grans". En aquella primera escomesa em van acompanyar la Marta, que tenia la mateixa experiència que jo, i en Joan, que tot just començava a fer de monitor. Tots tres es coneixíem força bé entre nosaltres, ja que com a adolescents havíem estat companys d'unitat, i encaràvem el curs amb moltes ganes, projectes i il·lusions.

Però qui també aquell any passava a les unitats de grans era l'Albert. L'Albert, era un nen amb síndrome X-Fràgil que des de Follets havia format part de l'Agrupament. Quan ens en vam assabentar tots tres ens vam espantar, realment allò suposava un gran repte. Jo personalment no havia tractat mai amb nens amb discapacitats psíquiques i la idea de tenir l'Albert a la unitat em feia més aviat por que gràcia. Què en sabíem d'ell? El coneixíem, sí, però mai havia estat sota la responsabilitat directa de cap de nosaltres. I les històries que recordàvem eren totes un pèl negatives: que si mai feia cas, que era violent, no entenia el que li deies... La sensació era que amb ell a la unitat cap dels projectes o objectius que inicialment ens havíem plantejat podrien fer-se realitat.

L'equip de monitors de l'Agrupament de seguida van intentar treure's totes les pors, sobretot els qui tenien més experiència i/o havien tractat amb l'Albert, ens van començar a desmitificar la situació. Ens van fer veure que l'Albert duia ja molts anys a l'Agrupament i allò que nosaltres recordàvem era ja més aviat part del passat que no pas del present. Abans de començar el curs també vam voler parlar amb els pares de l'Albert, els vam expressar les nostres pors i els nostres dubtes. Ells van respondre de manera molt positiva, ens van entendre en la nostra nova situació, i ens van explicar ben bé què era la síndrome X-Fràgil i com era l'Albert, com tractar-lo. Realment de totes les converses que vam tenir amb gent abans de començar el curs, la millor va ser la que vam tenir amb els seus pares. I així el curs va començar i nosaltres

seguint el nostre instint i tots els bons consells vam començar amb les activitats programades de manera normal. L'Albert era dels petits en una unitat de nois i noies molt participatius, i ell es va unir al grup sense cap problema. Recordo que aquell va ser un any ple d'activitats, excursions i bons moments. Per setmana santa vam fer uns campaments conjunts amb un altre agrupament i l'Albert també va venir i no hi va haver cap conflicte, ell va seguir la ruta que vam fer sense cap problema, ja que li encanta caminar.

L'ambient a l'Agrupament sempre ha estat d'inclusió i acceptació, almenys en la teoria, però això se'm va mostrar en la pràctica aquell curs que vaig fer de monitora de l'Albert per primera vegada. Realment no crec que féssim res gaire diferent, de vegades l'Albert sí que requeria una atenció més especial. En moments determinats, quan alguna cosa el posava nerviós o bé no acabava de veure-ho clar. La solució en aquests moments era sobretot paciència, repetir-li allò que era necessari que en aquell moment entengués i molta calma, ja que l'Albert és molt sensible.

En els anys que van seguir vaig tornar a ser monitora de l'Albert varies vegades i sempre vaig incloure'l en totes les activitats, fossin físiques com ara jocs moguts i de córrer, o bé activitats de debat i reflexió. Aquí és veritat que ell participava d'una manera més aviat passiva, però li agradava molt sentir-se part del grup en moments així. Val a dir també, que el fet que ell hagi estat a l'Agrupament des de ben petit ha ajudat sempre a que sigui una persona estimada i respectada. Mai vaig haver de cridar l'atenció a la resta de companys i companyes d'unitat.

Jo vaig deixar l'Agrupament ja fa uns anys, però l'Albert hi continua, ara ja no com a nen sinó com a monitor de reforç. No he seguit molt d'aprop l'evolució d'aquests canvis, però penso que és molt positiu que ell continuï formant part del grup; perquè tot i que no pugui fer-se responsable d'un grup de nens i nenes, el fet de seguir a l'entorn de l'Agrupament l'ajuda a socialitzar-se amb gent de la seva edat. En resum, crec que els pares de l'Albert van fer molt bé

d'apuntar-lo a l'Agrupament i posar-nos sobre la taula el repte de treballar amb ell. En principi enfrontar-se amb un nen així pot causar por i rebuig, com a mi em va passar, però després t'adones que és molt més enriquidor i divers.

Claudia Martí

ESCOLA INCLUSIVA

Es prou dur estar discapacitat, que a més s'hagi de patir l'aïllament.

Amb aquestes paraules vull mostrar la meua sensibilitat envers aquest ampli i divers col·lectiu en sí mateix. No és el mateix ser cec que patir una disminució oftalmològica. No és el mateix ser sord que tenir una dificultat en el llenguatge.....Però tots ells són els altres.

Tothom té dret a ser atès amb les millors condicions però, ens hem de preguntar, amb quin objectiu? Volem que aquests nois i noies es relacionin? Volem que estiguin amb els seus companys/es d'edat? Volem que aprenguin? Volem satisfer les famílies tot pensant que si estan en la mateixa escola que els altres són menys disminuïts?.....

Segurament la resposta serà que volem donar resposta a totes les preguntes abans esmentades. Però com aconseguir-ho? Aquesta és la qüestió. Si tenim escoles especials tindrem un personal que els atindrà òptimament, pot ser vocacionalment, estarà ben preparat i sap exactament què s'espera d'ells. Però aquí els fem diferents del tot i al no tenir contacte amb els que no pateixen deficiència tots hi perdem molt.

L'escola inclusiva donarà resposta idònia a la socialització i també a la preparació intel·lectual, en la mesura que cadascú pugui. Els nois/es conviuran amb els altres de la seva edat, i això és bo. A les escoles tindrem personal preparat per atendre a tots i cadascun dels nois i noies amb la seva particularitat, però.....segons el grau de discapacitat i quina discapacitat es tingui, l'estudiant no pot seguir el funcionament normal d'una classe. En el cas que pugui seguir del tot, ja no s'hauria de considerar ni discapacitat ja

que intel·lectualment no ho és (quants n'hi ha a les classes que són "discapacitats" i la societat no els hi considera, però això seria un altre tema) en tot cas necessitarà una ajuda complementària o un suport, però el gruix del seu aprenentatge, el fa l'alumne.

En el cas que no segueixi en absolut el curs, aquest noi/a no aprèn amb els altres, està amb els altres i pot ser deixa d'aprendre el què en un altra lloc podria haver après. És en aquests casos, quan jo dubto de l'escola inclusiva, ja que, malgrat estigui amb els altres, ens hem de preguntar si s'hi ha relacionat. A part de saludar-lo i mirar-lo com un estrany, els demés i el professorat inclòs, han fet alguna cosa per acostar-lo als altres?

I encara més, d'un temps ençà, l'escola passa de ser una escola de transmissió de coneixements a una escola viva i canviant. Els mestres i professors han de continuar ensenyant, ensenyant amb noves metodologies que motivin i engresquin a tots, però alhora, han d'actuar com a professionals de la salut, del dret, de la psicologia, a vegades també com a policies..... i per sobre de tot han d'escoltar i parlar amb l'alumne que és el què més li falta.

L'escola no ha de perdre la seva funció. És el lloc del coneixement, de l'aprenentatge on, com que els nois i noies hi conviuen, allà, es relacionaran. Es bo que hi convisquin tots els que puguin, però han d'estar ben atesos, que vol dir que es pugui fer el què necessiti cadascú.

Llavors és quan als centres han d'entrar tota mena de professionals no docents: infermeres, metges, psiquiatres, psicòlegs, policies, advocats, mediadors, integradors socials, educadors socials, logopedes, fisioterapeutes....tots ells són necessaris però les seves tasques no estan ben delimitades. Moltes vegades el què es fa, és dir el què s'ha de fer, sense tenir coneixement del que comporta el treball a l'aula i crea entre el professorat, un estrès massa gran. En el col·lectiu de la docència hi ha un desencant, un desencís unànime i això ve de la quantitat de coses que fem i de les que creus que hauries de fer, que no saps fer i voldries fer.

Davant la situació actual de l'ensenyament cal molta prudència i pocs canvis. I si se n'han de fer, escoltar de primera ma el sentiment de tota la comunitat educativa.

Rosa Roca

Directora IES Vallès
Sabadell

DE L'ESCOLA A LA FEINA: ALGUNS RECORDS I ALGUNES IDEES

Els records de la meua experiència a l'escola primària són durs, perquè alguns professors i sobre tot els alumnes em van fer crítiques que vaig sentir com a molt doloroses, dir-me subnormal, per exemple. D'altres vegades han estat paraules que a mi m'han dolgut: no arribaràs on sempre vols, tu no podràs arribar als estudis que nosaltres fem, tu has d'anar a una escola especial, ella no serveix per res, ella no pot dialogar com nosaltres... No són insults però eren paraules que jo les sentia amb dolor. Sempre ha estat dur. Tinc experiències bones i dolentes però si les poso a la balança en el record tinc més experiències dolentes que bones. De tota manera, he tingut quatre o cinc companys que sí que m'han ajudat. Són persones que quan m'han conegut, i no han fet cas de les coses que els altres deien de mi. Quan em van conèixer van dir: no sabem que eres així! i d'aquesta manera vaig aconseguir aquests cinc amics que sempre m'han ajudat. De tant encara ens ajuntem i anem a sopar o al cine.

Els mestres sempre m'han ajudat molt però hi havia un professor que tenia una filla amb una paràlisi cerebral i pensava que jo era igual. Si jo estudiava i treballava, ell es sentia francament malament i em va arribar a dir que no servia per res, que quan seria gran no treballaria. En general els altres mestres tots bé. No en tinc cap queixa. Vaig fer la primària i la secundària a la mateixa escola. Jo era l'única que tenia una discapacitat. Feia les classes normals, com tots i potser les matemàtiques em costaven més i necessitava un professor de suport però la majoria de la classe feia el mateix que tots. Els estudis sempre em costaven molt, quan jo estudiava em costava molt, no m'entrava fàcilment, però amb una mica de força de voluntat per part meua i amb ajuda de la meua mare i la meua àvia, i l'ajut dels professors, he pogut anar tirant a poc a poc. El programa que jo seguia era el mateix que els altres, fins i tot vaig poder anar a Londres amb els altres, encara que no sabia gens d'anglès i els profes ho veien una mica complicat. M'ho vaig passar bé, però també em van fer alguna putadeta: jo estava en una casa amb dues companyes més que no em van ajudar molt perquè em van deixar al mig de Londres sola i jo encara no sé ara com, però vaig poder arribar a la casa sense saber gens d'anglès, no sé com

però vaig arribar, preguntant amb senyes, als autobusos,....

Em sentia una més: en això no tinc res a dir. En general prefereixo passar desapercebuda, que no es parli de la meua discapacitat. A mi el que m'agrada és que em puguin ajudar els meus amics. Recordo un que sempre que ell veia que una cosa em costava, m'ensenyava com es feia. També m'ajudaven des del punt de vista personal. Recordo dos nois, en Manel i en Marcel. Sempre m'han ajudat més els nois que les noies. A aquests nois els estaré sempre agraïda. Sempre m'han ajudat, han estat allà tant pels estudis com per la vida personal.

En alguns moments, vaig sentir-me una mica massa protegida per part d'una amiga, però jo crec que ella no se n'adonava i un dia li vaig dir: deixa'm a mi, que jo ja sé, ja em sé espavilar jo sola. Ella no se n'adonava. Jo sempre he tingut bona relació i no m'ha costat molt. També la meua mare i la meua àvia de petita em van protegir però totes les decisions ara les prenc jo. Demano opinió i de vegades faig cas i d'altres no i potser m'equivoco, però com tothom, jo crec. Les tres estem molt unides i per tots els temes ens mostrem molt afecte. La família és molt important per mi.

A mi m'agradava estudiar: m'he tret el títol de graduat d'ESO i un cicle mitjà d'auxiliar administratiu. He treballat en tres llocs, alguns en pràctiques després amb contractes. A un dels llocs em van ajudar pel tema laboral em van fer una prova i vaig estar tres anys (un amb pràctiques i dos amb contracte indefinit). Allà em van ajudar perquè hi ha un servei d'integració laboral que busquen feina per a persones com jo i em van buscar una nova feina que és on estic treballant ara. Tinc un 44% de disminució (m'han diagnosticat una Síndrome de Turner). Tenir el certificat de disminució en certa manera m'ha ajudat perquè nosaltres pel tema laboral tenim un tutor durant tota la vida laboral i si tenim algun problema li podem consultar i millorar. Ara tinc una nova feina. En el món laboral estic contenta: m'he sentit com una més, com els altres. Allà mai pensen que tinc una discapacitat, però ells saben que algunes coses em costaran més d'aprendre o per fer, però ells saben que jo ho puc treure: ho tenen en compte; algunes coses saben que em costaran més que als altres.

En relació a que totes les persones amb discapacitat vagin a l'escola com jo, penso que

potser els nois i noies que tenen més discapacitat potser no aprendrien, perquè jo ja feia coses que em costaven, a ells els costaria molt. Ara conec més el tema i algunes persones penso que potser no s'adaptarien perquè la societat no està molt preparada per aquests casos, perquè la gent es pensa que la discapacitat és una malaltia i no ho és. De vegades això fa mal. La societat està millor que abans però encara queda bastant per fer. Jo crec que s'ha d'anar avançant. S'ha d'aprendre que hi ha persones que els costa més que als altres, però no se les ha de mirar malament.

Ariadna Capdevila

Nota:

[1] Text elaborat per Eulàlia Bassedas a partir d'una conversa amb Ariadna Capdevila

ALLÀ A FORA. UNA EXPERIÈNCIA SINGULAR EN EL GRUP D'1 A 2 ANYS A L'ESCOLA BRESSOL

Sóc educadora d'una escola bressol municipal des de fa més de vint anys i, en aquest temps, he tingut la sort de farcir la meua experiència vital amb el tracte i la relació amb un gran nombre de nens i nenes. Cadascun d'aquests infants, de vegades sense adonar-me, ha tocat alguna tecla amagada de la meua personalitat, per revelar-me una part desconeguda de mi mateixa. Cadascú en la seva dimensió, cadascú amb una força o sentiment diferent i, alguns, amb una gran sorpresa i compromís emocional per la seva situació familiar o estat de salut.

Aquest curs hi ha en el meu grup en Carles. És cec i amb paràlisi cerebral. En tots aquests anys d'experiència professional, no m'havia hagut d'enfrontar a treballar amb un nen o nena amb aquestes circumstàncies personals. Per a fer-ho compto amb el suport i l'assessorament de professionals especialitzats, el recolzament de la resta de l'equip docent de l'escola, i la bibliografia amb la que poder confeccionar un protocol d'actuació, de treball i de comunicació. En aquest cas, la relació emocional que he d'establir és el punt més important a l'hora de triar qualsevol metodologia i, sens dubte, està condicionada pels meus propis sentiments i emocions en apropar-m'hi.

Des de que vaig saber que tindria un nen amb aquestes característiques, abans de començar el curs, vaig tenir una certa inquietud per com podria gestionar la meua relació i comunicació amb ell. Però aquesta

inquietud va desaparèixer el primer dia que va venir a l'escola, ja que vaig adonar-me que, com sempre, preval aquest lligam emocional que s'estableix entre l'educadora i l'infant, que minimitza qualsevol dificultat que tingui el nen o la nena i que, en definitiva, és l'eix transversal que lliga i ha de lligar totes les activitats pedagògiques de l'escola en aquesta etapa primerenca de la vida. Ara bé, aquesta projecció emocional que acull l'infant no és i no ha de ser des de cap sentiment de pena o llàstima, ja que tinc la ferma convicció de que, en absència del sentit de la vista i de la capacitat per entendre i parlar, el contacte físic i la modulació de les paraules, li transmetran el necessari vincle emocional amb l'educadora, vincle que no ha de quedar contaminat per cap sentiment d'aquest, ja que ha de transmetre seguretat, amor i confiança.

Si hi pensem i en fer-ho intentem imaginar-nos vivint en un món amb els sentits corporals alterats, clos, fosc i incomunicats en la nostra pròpia consciència, se'ns farà impossible de representar-nos-hi, però la intuïció ens portarà una esgarrifança. Allà a fora, tot és diferent; el que ens arriba a través dels sentits és incomplet i virtual. No hi ha sons, ni colors, ni fred ni calor; però, amb la informació rebuda pels sentits, elaborem una realitat que ens permetrà d'ubicar-nos i que, a mesura que des de la infància anem adquirint el llenguatge, podrem interpretar, que no construir, per comunicar-nos amb el món i els altres

Sant Just Desvern, 27 d'octubre de 2007

Gabriela Vegas Serrano

Educadora

Escola Bressol Pública Municipal Marrecs

Sant Just Desvern

EDUCACIÓ INCLUSIVA: UN NOU MODEL CONCEPTUAL, UN NOU MODEL D'ASSESSORAMENT

El model inclusiu d'educació ajuda a redimensionar el marc de l'assessorament psicopedagògic: invita a entendre'l des d'una perspectiva molt més àmplia i oberta. Perquè ens porta a revisar, un per un, els escenaris educatius dins els quals viu i aprèn tot l'alumnat durant l'escolarització obligatòria, ens facilita la reflexió sobre el paper de cadascun dels agents educatius i alhora ens ofereix una molt bona oportunitat per a repensar el nostre paper assessor. De fet, ens facilita una nova i una bona ocasió

per afavorir la millora de l'educació amb les eines bàsiques que, de sempre, tenim disponibles.

Fa falta un esforç compartit important, per part de tots els agents implicats en l'educació, per adequar els diversos escenaris educatius ordinaris a la població d'alumnes que acullen. Això suposa portar a terme un treball en equip que se centri a avaluar, planificar transformacions, portar-les a terme i valorar el seu impacte per a l'adequació d'aquests contextos a les necessitats dels alumnes. Sense oblidar que s'han d'adequar també a totes i tots els professionals que hi treballem i hi vivim.

Dins aquests escenaris, les aules ordinàries brillen amb llum pròpia. És el lloc on viuen els alumnes durant la seva estada als centres. Entrar-hi de ple és, sens dubte, un dels desafiaments pendents de l'assessorament. De manera complementària, en un marc més general, podem tenir en compte els centres educatius, considerats globalment: la necessària revisió de com s'organitzen, del seu funcionament, de l'abordatge a les tasques i del treball en equip que el professorat hi porta a terme. El projecte educatiu entès, no pas com a document simulador, sinó com a ver pol de tensió entre allò que la institució és i allò que vol arribar a ser, també pot ser objecte de seriosa revisió, amb l'acompanyament dels professionals que fem tasques assessores. La família, considerada com a un altre escenari educatiu, ha de gaudir d'una especial d'atenció. I sens dubte, la comunitat com a tal: el barri, les entitats esportives, culturals, els mitjans de difusió... poden convertir-se en objecte d'un treball especialment innovador per part dels qui fem aportacions a l'educació des de la psicologia, la pedagogia o la sociologia.

Veure l'assessorament des d'aquesta perspectiva ens aboca a fer una avaluació, que té en compte, d'una banda, la precisió de les necessitats de tots els alumnes, i que considera, de l'altra, els contextos educatius on viuen, per a comprovar fins a quin punt s'adeqüen a la diversitat; ens porta a treballar per a ajustar aquests escenaris a la diversitat de l'alumnat que contenen; ens invita a aprofundir en la nostra capacitat d'analitzar les seqüències didàctiques que es donen a les aules i millorar-les; ens predisposa a capbussar-nos en la temàtica de les metodologies emprades en els grups classe per a col·laborar a innovar-les; ens porta a assumir el treball d'optimització de

les dinàmiques que s'empren a les aules; ens demana de fer un lloc de consideració especial al treball per programes amb docents, cicles i claustres; i ens invita a col·laborar en l'anàlisi de les organitzacions i dinàmiques institucionals. Tot això, sense oblidar, ja ho sabem, l'assessorament per aquell alumnat que topa amb barreres especials a l'aprenentatge i per a ajudar a trobar sortides positives als contextos educatius més específics.

Repensar l'assessorament des d'aquesta perspectiva requereix, si més no, per part nostra, com a professionals assessors, iniciar seriosos processos de formació, adequats per a capacitar-nos per aquets nous reptes, i minimitzar aquelles actuacions que no tinguin un impacte clar per a aquests objectius.

Joan Bonals
EAP del Berguedà

ESCOLA INCLUSIVA

Una opinió sobre aquesta qüestió hauria de ser molt matisada i requeriria un espai superior al disponible. De totes maneres, molt breument, sintetitzo a continuació el meu criteri:

En una aproximació teòrica, encara no he trobat ningú que no estigui d'acord amb l'escola inclusiva. Tanmateix, quan s'enfoca la qüestió des d'una perspectiva aplicada, em sembla que les posicions són molt diverses i fins i tot enfrontades. D'altra banda, és comú referir-se a la inclusió com un procés en el qual els principals beneficiaris són els alumnes amb discapacitats físiques, psíquiques o sensorials. Jo no estic d'acord amb aquesta visió, que considero restrictiva, com comentaré més endavant.

Si pensem exclusivament en termes de discapacitat, entenc que la inclusió escolar és adient per als infants i joves, les condicions personals dels quals (la seva discapacitat) els permeten beneficiar-se de les relacions amb el context físic i social, ni que sigui parcialment. Si no és així, no em sembla que la inclusió sigui inconvenient, però tampoc prioritària.

És molt important dir que, des del punt de vista expressat, termes com discapacitat i context són relatius. Entenc que el context, --en el cas que ens ocupa, l'escola--, no és quelcom estàtic. Es pot flexibilitzar per

donar cabuda (o accés) a més persones. En la mesura que el context es canvia i s'adapta a diferents condicions personals dels alumnes, la discapacitat es fa més o menys rellevant. Dit això, també crec que els contextos escolars evolucionen i ho han de seguir fent per tal d'assolir una major capacitat d'adaptació a les diverses realitats dels alumnes. Si l'adaptació existeix, qualsevol alumne és capaç de fer determinades coses i pot treure'n benefici de la seva participació en un context escolar inclusiu, caracteritzat per la seva potencia d'adaptació curricular, organitzativa i metodològica. Ningú pot dubtar que contextos escolars d'aquestes característiques són bons no sols per als alumnes amb necessitats educatives especials sinó per a tots els alumnes.

Una altra qüestió és com aconseguir que els contextos escolars tinguin la capacitat d'adaptació esmentada. Al respecte vull apuntar dues consideracions. En primer lloc, es troba a faltar un lideratge clar de l'Administració educativa; els dubtes i les indecisions en l'ordenació educativa afavoreixen les interpretacions diverses --i de vegades contradictòries o interessades-- dels centres i de les famílies. En segon lloc, la comprensivitat del sistema, que és un element bàsic per a la inclusió, és, de fet, una opció relativament recent (considerant el temps que necessiten per consolidar-se els canvis profunds en el sistema educatiu) que encara té dificultats per a ser efectiva. Si se sumen les dues qüestions apuntades, no és estrany que el camí de la inclusió sigui lent i quedi molt camí per recórrer.

Precisament pel que acabo de dir, la perspectiva inclusiva ha d'anar més enllà de les necessitats especials. Parlem d'una escola per a tothom, d'una escola on tothom hi pugui accedir i trobi oportunitats per a desenvolupar-se. Òbviament ens referim als alumnes amb discapacitat però també als col·lectius socialment desfavorits, els immigrants i d'altres. Per això considero restrictiu parlar d'inclusió referida només a les necessitats especials d'alguns alumnes. Per aconseguir aquesta escola per a tothom, és necessari instrumentar totes les mesures que afavoreixen l'equitat i la igualtat d'oportunitats: oferta suficient de places de 0 a 3 anys, accés a l'escolarització obligatòria amb les mesures d'atenció a la diversitat i de suport que siguin necessàries en el marc del servei públic d'educació, promoció de l'escolarització postobligatòria, accions d'orientació i acompanyament en la transició,... Un

conjunt de mesures que, en definitiva, tot generant confiança i autoestima en els alumnes, permetin el creixement personal i social de tothom, la reducció del fracàs, la continuïtat en els estudis i l'accés a la vida laboral i adulta, mitjançant itineraris que incrementin les possibilitats d'èxit. Generar aquestes condicions és el pas obligat per parlar d'escola inclusiva, d'escola veritablement per a tothom.

Octubre 2007

Josep Pàmies Gómez

Regidor d'Educació Ajuntament de Terrassa

APRENDRE A VIATJAR AMB ELS ULLS DEL COR: ELS TRENS DE RODALIES

Ara que es parla tant dels problemes de les línies ferroviàries de Catalunya, m'agradaria fer una similitud de la nostra tipologia d'alumnes amb els diferents tipus de trens, potser una mica agosarat, no? És des de la tendresa de la professió docent.

Hi ha alumnes de categoria TGV, alumnes AVE. Són aquells/es que aprenen sols/es, que tenen tot el potencial a les seves mans que els permet triar per tirar endavant amb èxit qualsevol situació d'aprenentatge. Triomfant sols/es; els docents, si som sincers, hi fem ben poc.

Tenim una segona categoria TALGO, alumnes de grans recorreguts. Són aquells alumnes que necessiten ajudes puntuals, petites empentes de grans mestres que hi deixen les seves petjades i tiren endavant amb esforç i capacitat de superació, arriben on ells realment es proposen i... sempre recordaran amb una mirada de tendresa aquell mestre/a que va confiar en ells/es.

I per acabar, tenim una tercera categoria: els trens de RODALIES, alumnes de recorregut curt. Són aquells alumnes que alguna vegada se'ls anomena de segona fila, condemnats al fracàs escolar, per problemes a la catenària, perquè no aprenen mai a l'hora, per anar a un ritme més lent de l'esperat i per parar on no hi ha estació per aturar-se.

Aquests alumnes ho tenen molt dur en un marc educatiu i curricular molt encotillat, a no ser que trobin un **petit gran mestre/a** que sigui capaç de mirar-los / les amb els ulls del cor i **formular-se la pregunta** " Si aquest alumne/a fos el meu fill/a, quina

resposta educativa m'agradaria que se li donés?, i **aplicar la resposta** que li dona el sentit comú: **fer diana** que una altra educació és possible !!

Aplicar la resposta és la clau de l'èxit per als alumnes de rodalies i amb ells com a mestre/a i educador/a aprens molt més del que t'han ensenyat els il·lustres pedagogs i els grans llibres de text, aprens a educar des de la tendresa de donar oportunitats amb missatges positius i entusiastes, de noves maneres d'aprendre, donant un marc de confiança, sabent esperar sense pressa, tenint paciència a aconseguir resultats, sabent escoltar, deixant-ho per una altre dia, posant els llistons mòbils al seu abast i ...

Penso que els professionals que treballem amb alumnes de rodalies hem de ser capaços d'agrair-los el fet de posar-nos a prova cada dia fent-nos veure que les seves potencialitats són oportunitats d'aprenentatge.

Lurdes Ribas Garriga

Professora de Rodalies

ESTAT DE LA INCLUSIÓ EDUCATIVA

Les orientacions relacionades amb l'educació dels alumnes amb necessitats educatives especials han canviat força al llarg de les últimes dècades. Els esforços per fer possible una educació més centrada en la diversitat de l'alumnat i les apostes, no del tot reixides, per fer realitat l'escola comprensiva per a tothom han seguit una evolució positiva però massa lenta. Aquesta evolució progressiva ha estat possible, en gran part, gràcies a la col·laboració dels centres d'educació especial, els quals han exercit una gran influència propiciant i donant suport a diversos projectes i modalitats de col·laboració amb els centres ordinaris. El resultat d'aquest treball ha tingut valoracions molt positives per part de les escoles, dels alumnes i de les famílies i ha animat a avançar cap a la recerca de formes d'integració més inclusives.

La creació de les USEE es presenta com a un recurs que permet avançar en la direcció esmentada i representa una millora qualitativa en el treball dels alumnes amb discapacitats. Resulta ja una obvietat afirmar que l'escola és actualment més diversa que mai i que per donar resposta a aquesta diversitat es necessita aplicar metodologies diversificades i flexibles. Aconseguir que tot l'alumnat de la classe aprengui i participi

del currículum comú en la mida de les seves possibilitats és, al meu entendre, un dels reptes en els que també han de poder contribuir els professionals de les USEE.

Aconseguir escoles més inclusives no passa únicament per aportar més recursos específics adreçats a col·lectius d'alumnes amb determinats perfils i/o situacions; passa principalment per contribuir a generar canvis reals. Si el treball amb aquests col·lectius d'alumnes es realitza de forma perifèrica al treball de l'aula ordinària, amb arguments de més especialització i/o de més individualització es generaran pocs canvis i correm el risc de crear guetos inclús de forma benintencionada. Aquest és un dels perills reals que tenim actualment.

Per a que els recursos destinats a l'alumnat amb necessitats educatives específiques (USEE, MEE, Aules d'Accollida, UAC, etc) compleixin la funció d'aconseguir un millor aprenentatge i participació dins del marc ordinari, respectant les diferents capacitats, nivells i ritmes és imprescindible utilitzar-los en el marc de plantejaments globals, que portin als tutors/es i a la resta del professorat del centre a buscar propostes de treball més inclusives, diverses i flexibles.

La necessitat d'abordar les necessitats educatives de forma global la faria extensible als responsables de la planificació i la gestió educativa i als professionals externs que col·laborem amb els centres (servei d'inspecció, serveis educatius, logopedes, mestres itinerants, etc). Resulta imprescindible comptar amb una visió global de la gestió, la planificació i l'assessorament que ajudi realment a resoldre problemes de forma global, i per que això sigui possible és imprescindible compartir espais de treball que dotin de coherència no solament el discurs sinó també, i principalment, les diferents pràctiques. Resulta poc coherent l'aplicació de pràctiques professionals on diversos assessors i especialistes assistim als centres amb poca coordinació i/o amb orientacions poc inclusives. També resulta poc creïble el discurs oficial quan la gestió i la planificació no caminen en la mateixa direcció.

L'èxit per millorar requereix la suma d'esforços i difícilment podrem aconseguir canvis globals amb intervencions sectorials i parcials.

María José Montón

Bellaterra, octubre de 2007

MIRADES PER A LA INCLUSIÓ

Un bon professional pot detectar des dels primers anys d'escolaritat quins alumnes tindran problemes escolars i quins aniran assolint, cadascú al seu ritme, les fites que l'escola es proposa. Difícilment s'equivoquen en el pronòstic malgrat que els esforços per modificar la situació hi siguin presents des del principi.

Es sap que un 80% d'èxit en els aprenentatges s'explica per variables vinculades a l'entorn familiar i només un 20% es fa per l'acció educativa.

La família és un dels contextos educatius de l'infant que pot facilitar la tasca educativa de l'escola i influir en el rendiment escolar de l'alumne. La situació de benestar personal i social dels pares i la seva percepció de les capacitats dels infants, les expectatives posades en ells i en el seu futur, marca l'estada i el rendiment de l'infant a l'escola.

Quan, malgrat l'augment en la inversió educativa, les desigualtats persisteixen o augmenten ens hem de preguntar quins són els factors que contribuirien a promoure la igualtat d'oportunitats des dels primers anys de vida.

Alguns experts en el tema diuen que només un atac frontal a la pobresa de la família contribuiria a aconseguir més igualtat d'oportunitats des de l'inici de la vida dels seus fills i filles. Però no hi ha actualment polítiques socials i familiars sòlides que treballin en la línia de subsanar les diferències existents; la baixa ocupació femenina, les dificultats per una conciliació familiar i laboral, els escassos recursos socials per les famílies i els infants com, per exemple, la manca de places en escoles bressol públiques no permet, ara per ara, subsanar les diferències entre els infants.

Diferents estudis demostren la importància de la potenciació de tot tipus de recursos socials per a les famílies com a mesura preventiva de desigualtats futures.

Es necessari trencar el cercle viciós de pares pobres, fills pobres, futurs pares pobres i reconvertir-lo en un cercle virtuós on no sigui possible la consolidació de la pobresa infantil sinó la sortida de la mateixa mitjançant tot un seguit de polítiques familiars que possibilitin una millora de les condicions de vida de les famílies i en definitiva dels infants.

La inversió en les famílies és l'única política preventiva possible i eficaç perquè d'altra manera, un cop les desigualtats ja s'han creat és molt difícil reduir les diferències existents.

Seria, a més a més, un error pensar que l'escola pot compensar totalment les diferències individuals fruit de les desigualtats socials que porten a la manca d'igualtat d'oportunitats. Les intervencions educatives de qualitat, com les de l'escola inclusiva, són necessàries però no seran suficients si prèviament no s'inverteix en la qualitat de vida de les famílies i dels infants més necessitats.

29 d'octubre de 2007

Mercè Bassedas i Ballús

Psicòloga

VEURE-US

Poder-vos veure passejant per la geografia de la nostra actualitat. Aquesta és una visió desitjada per imprescindible: veure-us, a aquells a qui la vida no us ha donat les mateixes cartes. Vosaltres, que teniu allò que en diem "discapacitats" o certes dependències de nosaltres a qui ens qualifiquen de "normals", arrossegueu el pes de ser més invisibles.

No és la primera vegada que faig aquesta reflexió i la faig pensant en la meua feina. Sóc periodista. Vaig triar aquesta professió (sóc d'aquelles persones que ha tingut el privilegi de poder triar a què ha dedicat la seva vida) pensant que podria contribuir a explicar la realitat per construir una societat millor, per difondre valors positius i ajudar a desterrar conductes destructives. Us parlo doncs, des de la meua feina, aquesta que només visibilitza l'èxit, l'estètica, el triomf, el poder, la competitivitat i l'eficàcia dels qui guanyen totes les partides i que dels no guanyadors o dels derrotats, en fa encara una visió més desoladora i desesperada, tenyida sempre d'un sentimentalisme innecessari.

I aquí entreu vosaltres, acompanyats per la commiseració i la tendresa d'una societat que us comença a acceptar, a comprendre, a estimar fins i tot, però des de la diferència, des de la distància de les normalitats marcades, i no des de la persecució sistemàtica de la igualtat. No, no us mirem com us hauríem de mirar: us mirem per parlar de vosaltres com a objectes de les nostres atencions, de la nostra cura, de les lleis que han de

blindar els vostres drets i els serveis que us devem i que necessiteu. No us mirem com a subjectes també de la nostra vida, que ho sou. La vostra invisibilitat s'ha construït en els prejudicis d'una societat engegada per la seva carrera cap a l'èxit. Vosaltres no hi entreu: la sensibilitat, la tendresa, l'emoció, la perspiciàcia de la vostra visió de la vida, juga en una altra lliga: la lliga que tots reivindicuem, però que sempre queda en un segon pla. Segur que us n'heu adonat: parlem de vosaltres, sobre vosaltres, tenint-vos a vosaltres al davant, però no ens adrecem a vosaltres. ¿Com podem exigir als nostres mitjans de comunicació que us tinguin ben presents, que us demanin parer sobre les coses que ens preocupen a tots, que us busquin per parlar, per veure com valoreu el món on vivim, si nosaltres, aquells qui més us estimem i coneixem, sovint no som capaços de trencar aquesta mateixa barrera? Però hem d'exigir als nostres mitjans de comunicació que la trenquin, que superin els prejudicis que encara existeixen, que marquin la pauta a la societat d'una altra manera d'ensenyar la vostra lluita per arribar on tots volem arribar: a aconseguir la felicitat i el respecte dels altres, fem el què fem. Les arrels d'una escala de valors que des de ben petits ens empeny a arribar al cim són fondes, però no podem tolerar que aquells qui pel que sigui tenen el cim més amunt, i els costarà més arribar-hi, no els trobem ni al camp base.

Veure-us passejant per la geografia de la nostra actualitat, sense complexes, sense limitacions, amb valentia, és imprescindible per construir la igualtat que ha de fer que es trobin, fit a fit, les nostres mirades.

Mònica Terribas

Periodista

LA MEVA EXPERIÈNCIA COM A COMPANYY D'ALUMNES AMB DISCAPACITAT₁₁

Vaig anar a l'escola de primària Margalló, una escola pionera en els temes d'inclusió i en la que compartíem l'escolaritat amb nens amb discapacitats físiques i psíquiques. En aquesta escola aquests nens estan barrejats amb tots els altres d'una manera natural, hi ha diversitat. Estic molt content que els meus pares m'hagin portat a una escola així perquè m'ha enriquit com a persona. Estic segur que aquest fet ha influït en la meua manera de pensar i de viure aquestes situacions.

De vegades he pensat que jo quan era petit estava com en una bombolla i quan vaig trobar-me amb gent que havia crescut amb experiències diferents tant a casa com a l'escola, em vaig adonar que hi ha maneres diferents de veure les coses, i que hi havia gent que pensava de maneres molt diferents del que jo havia viscut com a molt natural i habitual. Recordo la meua experiència, com una cosa molt normal, de convivència habitual amb totes les persones que som diferents: cadascú es presenta amb les seves pròpies característiques i les seves particularitats.

Un cop passada l'escolaritat primària, a l'institut em vaig adonar que no tothom havia tingut la mateixa experiència i alguns companys deien coses que em costaven d'entendre. Vaig viure algunes situacions en les que enlloc de tractar els companys amb discapacitat amb naturalitat, se'ls tractava de manera diferent i es feien comentaris que ferien una mica.

El que més valoro és que he tingut l'oportunitat de fer amistats, tinc amics que tenen una discapacitat, com tinc d'altres amics de tot tipus i fins i tot tinc amics que no pensen com jo i són amics meus.

Recordo que a l'escola i a l'esplai cadascú tenia les seves preferències però si anaves amb un nen amb cadira de rodes i no podies córrer, doncs t'esperaves i l'acompanyaves. En aquella situació t'ho passaves bé quan l'altra persona s'ho passava bé. Jo he après moltes coses amb ells i estic molt content quan em paren pel carrer i em saluden i m'expliquen els seus nous amics i les seves noves experiències. A mi això em fa feliç.

Conviure amb persones amb discapacitat et permet adonar-te'n de les barreres que ells tenen que nosaltres ni ens adonem, com per exemple quan planificava anar a un concert amb un company que anava amb cadira de rodes i per ell un tema important era saber si el lloc del concert era accessible per a una persona amb discapacitat física. Això era un tema essencial, i jo ni hi havia pensat.

Quant als aprenentatges, a l'escola, nosaltres sabíem que ells de vegades feien algunes activitats per separat però sempre ha estat una cosa molt natural: jo veig natural que si hi ha una persona que li costa més, li posin reforços i si hi ha una persona que li costa parlar, l'ajudi un logopeda. Cal partir de la base que hi ha gent per tot: persones que els va millor estudiar i persones que els va millor jugar a futbol. Sabem que les persones

amb discapacitat tenen unes mancances i en els aprenentatges es nota, però això no ha de representar cap problema: cadascú té el seu ritme d'aprenentatge. Cal dir que això també em passa ara a la Universitat: no tots anem al mateix ritme.

La meua valoració de l'experiència a l'escola primària és que he tingut una molt bona oportunitat de conèixer i haver conviscut amb persones amb discapacitat. Desitjaria que tothom pugui passar per aquesta experiència perquè t'enriqueix moltíssim com a persona i et dona elements per poder-ho defensar. El problema més gran per a moltes persones que en parlen malament és de desconeixement, de no haver tingut l'experiència de conviure com jo he tingut.

Roc Fuentes

Nota:

[1] Text elaborat per Eulàlia Bassedas a partir d'una conversa amb Roc Fuentes

MIRADA INCLUSIVA EN L'ÀMBIT LABORAL

Quan el pare d'en Xevi va venir a preguntar si el seu fill podria treballar a la Casa de Cultura de la nostra població, de seguida vaig pensar que sí. En Xevi té Paràlisi Cerebral, i això fa que la seva motricitat estigui alterada, se li nota al caminar i també en la seva parla. No obstant això, jo el coneixia, des de la meua funció de bibliotecària, ja l'havia vist des de petit perquè venia habitualment a consultar llibres i a fer els deures i sempre m'havia semblat un nen molt educat i agradable. Així doncs ho vam tirar endavant. Quan va

començar feia mitja jornada i es limitava a fer la vigilància de les exposicions, però de mica en mica i sense complexos es va anar introduint en tots els àmbits de la casa de Cultura., com els cursets, la biblioteca, etc.

La seva relació amb mi, crec que va ser d'entesa des de l'inici, entendre's amb ell és fàcil, sempre està content (no l'he vist mai de mal humor). Té il·lusió per moltes coses, per preparar les seves vacances, per comprar-se un home-cinema, etc. Al començament potser em feia por no entendre'l, però de mica en mica em vaig anar acostumant a la seva parla i a més a ell no l'importa que si tenim un dia espès, li digui clarament: - Xevi no t'entenc.

És un noi totalment autosuficient. Al cap d'un temps ja va fer tota la jornada, i quan no estava en una exposició, feia una mica de tot que si ara els rebuts dels cursets, cobrar els alumnes, inscriure'ls. Quasi tothom el va acceptar molt bé. Hi ha hagut alguna petita excepció de gent poc sensible que no s'adonava de que tot i que la seva parla no és fàcil d'entendre, la seva intel·ligència i amabilitat fa que es superi aquesta dificultat amb escreix. Recordo que vàrem organitzar varies excursions i ell també s'apuntava com a participant. Quan vàrem anar a Bilbao, ell que és un gran caminaire (havia anat al cau i li agrada molt fer excursions), va fer una caiguda al carrer. Jo em vaig girar i ell ja s'aixecava. L'altre gent que no sabia de la seva autonomia va córrer i em miraven com dient: - Com és que no corres a auxiliarlo?. Però és que en Xevi està acostumat a aixecar-se, a no donar importància a aquestes circumstàncies de la vida. Per a mi és un bon company de feina i amb el temps s'ha fet imprescindible. Totes les persones una mica sensibles que el tracten a la feina se l'estimen i reconeixen en ell un fort esperit de superació.

Teresa Casals

NOMÉS HI VEIEM UN CAMÍ

Va ser un 15 de setembre de 2003. No feia encara dos mesos que el Martí havia fet els tres anys i ja estava allà assegut a la cadira que li havia assignat la seva mestra, observant els qui serien a partir d'aquell dia els seus companys de classe. Tots es miraven entre encuriolats i perplexos davant d'una realitat que encara no eren capaços d'interpretar. Ningú no parava atenció a si ell era diferent, una de les nostres petites obsessions cada cop que hem hagut d'afrontar una nova etapa en la seva socialització. Diferent de qui o en què, ens preguntariem després, si aquell microcosmos escolar el formaven fills de pares separats, de pares adoptats, de mares vídues o solteres, d'immigrants amb color o sense... El Martí, amb tres anys acabats de fer, era un més d'un grup divers. Ho era, primer de tot, perquè per davant de qualsevol altra circumstància és un nen. Però, també, perquè els nens de dos i tres anys només veuen allò d'essencial que hi ha en els altres infants -el fet de ser-ho- i construeixen la relació a partir d'aquest punt, sense prejudicis. Lamentablement, els adults tendim a fixar-nos en moltes altres coses (raça, religió, procedència, opció

sexual, llengua, indumentària, fisonomia... i, com no, si pateixen alguna discapacitat) abans de veure la persona.

Des d'aquell primer dia de classe han passat quatre anys, i el Martí continua sent un més a l'aula. Tots han anat creixent i aportant-se coses mútuament. Ell ha guanyat molt, cada dia fa progressos, habitualment imperceptibles i esporàdicament fenomenals. Però probablement no ha estat ell el més beneficiat per aquesta convivència que ha tingut com a escenari les aules i el pati de l'escola, les festes d'aniversari o les excursions fora de la ciutat amb o sense pares. Gràcies a aquesta relació, l'Andrea, la Indira, el Pol, la Laura, l'Alejandro, el Víctor i molts altres seran potser d'adults persones més tolerants, més obertes, més resistents a la frustració, més predisposats a donar i rebre, i amb més capacitat per ser feliços i fer feliços als altres. De la mateixa manera que el Martí ens ha fet a nosaltres, els seus pares, més tolerants, més oberts, més sensibles i més entossudits a ser feliços. Segur que algun dia els seus amics agrairan haver compartit tantes hores amb algú com el Martí i sabran molt millor que la gent de la nostra generació com comportar-se quan parlin amb un invident, amb algú amb paràlisi cerebral o, com el Martí, amb algú amb síndrome de Down.

Tenim molt clar el propòsit i només hi veiem un camí: inclusió escolar, sens dubte, com a etapa prèvia d'una utòpica inclusió social. Però som conscients que la realitat diària és una altra melodia, molt més desafinada i ronca. Mestres desbordades per aules sobrecarregades de problemes i mancades de recursos, frustració, col·lapse i oblit. "El nen es passa les hores distret, no es pot estar per tothom, no es pot deixar d'atendre a 25 per preocupar-se només d'un..." I, al final, la solució fàcil, la còmode: "Estaria millor en un centre especialitzat, creguin-me, n'hi ha de molt bons i moderns". Molts pares accepten el consell, perquè temen, possiblement amb raó, que l'alternativa és un nen envoltat de *normalitat* però cada cop més arraconat, aïllat i acomplexat. I això fa por. Molta por i molta ràbia. I, ara per ara, el més probable (tant de bo ens equivoquem) és que algun dia nosaltres mateixos ens veiem abocats a agafar aquest camí, el de la comoditat, el que no tensiona al sistema ni l'obliga a adaptar-se a la diferència. Però serà per força o, millor, per falta de forces. És el camí pla, però no és el bo. L'altre, el de la inclusió, és el del pantà, el congost, el pedregar, el coll, la glacera i l'esquerda, un recorregut sofert al final del qual hi ha el cim. Per això és un repte.

María Jesús Ezquerro i Víctor Saura